Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 81/2025)

Johdanto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) lausuntoa hallituksen esityksestä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain, valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. YTHS kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitoksen pääjohtajan ja johtajan virkaan voitaisiin nimittää vain Suomen kansalaisia sekä täsmennettäisiin, miten valtion virkamieslakia sovelletaan Kansaneläkelaitoksen pääjohtajaan ja johtajiin ja sitä, miltä osin Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ja hallitus päättäisivät ylimmän johdon virkasuhteeseen liittyvistä asioista.

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi myös säännökset, joiden mukaan Kansaneläkelaitos voisi siirtää rutiiniluonteisia avustavia tukitehtäviä yksityiselle taholle. Lisäksi lakiin tarkennettaisiin ja laajennettaisiin Kansaneläkelaitoksen tiedonsaanti- ja käsittelyoikeuksia ja tehtäisiin tarpeelliset muutokset päätösten sähköisen tiedoksiantomahdollisuuden laajentamiseksi.

Lausunto

YTHS kannattaa kaikkia esitettyjä muutoksia. YTHS pitää olennaisena, että Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada ja käsitellä tietoja säädetään Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa. Nykyinen oikeustila on epäselvä ja sen selkiyttäminen on tarpeellista.

Kansaneläkelaitoksen asema on poikkeuksellinen ja tutkimustehtäviä palveleva tiedonsaanti on olennaisen tärkeässä asemassa, jotta tarvittavia tietoaineistoja saadaan koottua. Tarvittavan tiedon tulee olla Kansaneläkelaitoksen saatavilla kattavasti ja ajantasaisesti. Tiedonsaantioikeuksien tulee vastata Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 2 §:ää, jotta Kansaneläkelaitos voi toteuttaa täysimääräisesti lakisääteisiä velvoitteitaan.

YTHS pitää erittäin tärkeänä, että Kansaneläkelaitoksen tutkimusyksikölle annetaan lakisääteinen oikeus saada tarvittavat tiedot suoraan myös alihankkijoilta. YTHS ei pidä tarkoituksenmukaisena, että YTHS:n käyttämien alihankkijoiden keräämät tiedot tulisi kierrättää YTHS:n kautta ennen tietojen luovutusta Kansaneläkelaitokselle. Kun Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeus on määritelty laissa, on selvää, että laissa mainitut tiedot annetaan. Olisi huomattavasti tehokkaampaa, että alihankkijat voisivat toimittaa heillä olevat tiedot suoraan Kansaneläkelaitokselle. Tietojen luovutuksen välttämättömyyden arvioinnista vastaava taho on syytä mainita selkeästi hallituksen esityksessä ja lopullisessa laissa. YTHS on siten aina vastuussa siitä mitä tietoja luovutetaan, niin omasta kuin alihankinnan toimesta.